

GAZETELERDE MODERN İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI VE SABAH GAZETESİ ÖRNEĞİ

Arş.Gör.Pınar ERASLAN
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İletişim Fakültesi

GİRİŞ

Bu yazıda, bir gazetenin haber üretimi sürecinde iletişim teknolojilerinin ne kadar yer aldığı değil, tamamen otomasyona geçmiş bir gazetede, haber ve yazı işleri merkezlerinin iletişim teknolojilerinden nasıl yararlandığı ele alınmaktadır. Gazetelerin, doğrudan haber ile ilgili olmayan diğer idari fonksiyonlarında görülen bilgisayar otomasyonu, örneğin, finans ve personel müdürlüğünün otomasyonu konu dışı tutulmuştur. Sabah gazetesinin örnek olarak seçilmesinde, gazetenin sektörde ilk defa otomasyona geçen gazetelerden birisi olması rol oynamıştır.

I- GAZETELERDE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI

Günümüzün iletişim teknolojilerinin temeli elektronik sistemlerdir. Bilgisayar tabanlı iletişim sistemleri, video sistemleri, uydu sistemleri vb. uygulamalar elektronik iletişim teknolojilerinin birer ürünüdürler.

Gazetelerde kullanılan elektronik yayıncılık sistemleri, zaman israfını ve çok çeşitli türdeki yayıncılık malzemeleri masrafını azaltması nedeniyle tercih edilmektedirler. Bir gazetede, bu tür bir yayıncılık sisteminde bir araya gelen elemanlar genel olarak; bilgisayar ana makinaları, mikro bilgisayarlar, yazılımlar, lazer yazıcılar, elektronik dizgi ve baskı makinaları, foto-dizgi donanımları ve uydu bağlantılarıdır(1)

Diğer iletişim araçlarının yoğun rekabetine karşı kendini korumaya çalışan gazeteler için teknik gelişmelerin taşıdığı önem daha fazladır. Gazeteler, iletişim teknolojisinin kendilerine sunduğu olanaklarla, hem okuyucusuna daha hoş görünmeye çalışmakta, hem de haberlerin içerik sorunlarını okuyucusunun zevk ve isteklerine göre düzenleyerek durumunu korumaya çalışmaktadır(2).

Bir çok gazetede, öncelikle yazı işlerinin bilgisayar otomasyonuna geçirilmesi gerçekleştirilmiştir. Böylece, her gazeteci, kendi metnini bizzat kendisi bilgisayara girmektedir. Bu da, aynı haberin aynı gazete nüshasına birden fazla sayıda girmesini engellemektedir(3).

1970'lerin ortalarında A.B.D.deki yazı işleri servislerinin hemen hemen tamamının bilgisayar düzenine geçtiği, bunu İskandinav ülkelerinin ve Avrupa'daki pek çok gazetenin izlediği görülmektedir. Eğilimin aksine, Fransız gazeteleri ancak 1990'lı yıllarda gazetelerinin yazı işlerini tam olarak bilgisayar otomasyonuna geçirmişlerdir(4).

Haftalık yayınlar ve dergilerin yazı işlerinde de bilgisayar kullanımı artmaktadır. Süreli yayınlar ve özellikle teknik basın alanında bazı yayınlar, tabloların ve diyagramların hazırlanması ile, gerektiğinde fotoğrafların değerlendirilmesinde bilgisayar destekli yayıncılıktan yararlanmaktadırlar. Bilgisayar destekli yayıncılıktan metinlerin yazımından sayfa düzenine ve yayınına kadar yararlanılabilmektedir(5).

Önceleri merkez dışından gelecek bilgilerin girişi için kullanılan mikro bilgisayarlar, gazetenin metinlerine yardımcı olan imla kılavuzu, eşanlamalı sözcükler, metin aktarımları gibi yazılım programları ile gazete dokümantasyonu ve haber ajansları arasında bağlantıyı sağlayan bir yazı işleri elemanı haline gelmişlerdir(6). Mikro bilgisayarlar, bir haberin tasarımından lazer çıkışı alınana kadar geçen tüm aşamalarda yer alırlar.

Gazetelerde iletişim teknolojilerinin kilit noktaları, bilgisayarlar ve bilgisayar yazılımlarıdır. Bir gazetede, bilgisayar destekli yayıncılık ile haber verme fonksiyonun yerine getirilmesi aşağı-yukarı şu aşamaları izlemektedir;

-Haber konusunu oluşturacak olay seçilir,

-Elektronik veritabanılarından haber konusunu oluşturacak olaya da

ir ayrıntılı ya da tamamlayıcı bilgi alınır,

-Bu haber öyküsü kelime işlem ve grafik programlarıyla haber metni haline getirilir,

-Görüntü işleme programları kullanılarak görsel malzeme ile tamamlanır, gerekirse istatistiksel veriler de matematiksel programlarla yorumlanabilir,

-Haber taslaklarının gazete maketi üzerinde mizanpajı ve bilgisayar programı yardımıyla rötuşları yapılır.

-Gazete maketinin film çıkışı alınır.

-Film bilgisayar destekli, yüksek hızlı makinelerde basılmak üzere matbaaya gönderilerek baskı işlemi tamamlanır.

Bilgisayar sistemleri gerek metin, gerek görüntü olsun, tüm verileri nümerik olarak kaydederler. Bu, şu anlama gelmektedir; sayısallaştırma ile her şey bilgisayarın elektronik devrelerinde ikili(binary) sisteme dönüştürülerek saklanmaktadır. Metinler, başlıklar, fotoğraflar, resimler, renkler ve tüm bir gazete sayfası bu kapsama dahildirler. "İletişim alanındaki hızlı ve kapsamlı ilerlemeler sayesinde, bu sayılan unsurların her biri binlerce kilometre öteye yayılabilmekte, hatta uydular sayesinde dünyanın öbür ucuna gönderilebilmektedir"(7).

Fotoğrafların sayısal olarak işlenmesi teknik olarak uzun süreden beri mümkün olmakla birlikte, geçmişte bunun gerçekleştirilememesinin nedeni, bir tek fotoğrafın bile bilgisayarın veri depolama alanında(Hard Disk) 2 Mo(milyon oktat)luk yer kaplaması ve bunu saklamanın bir sorun olmasıydı. 1990 yılına gelindiğinde, bir tek veri depolama alanı üzerinde 300 Mo'luk veri saklanabilmektedir. Aynı zamanda görüntünün bilgisayar destekli yayıncılıkta işlenmesi mümkün hale gelmiştir(8).

Bir fotoğrafın işlenmesinde izlenen aşamaların tümünün sayısallaştırılması ile, "... bir çalışma istasyonundan geçilerek, burada fotoğrafın bir ekran üzerinde belirmesi, bunun çerçevelenmesi, rötuşlanması, eğer gerekiyorsa renklerin değiştirilmesi, sayfa düzenine yerleştirilmesi..."(9) işlemlerinin bilgisayardan doğrudan basım plakasına geçişi sağlanmakta, bu arada film ya da kağıt kullanımına gerek kalmamaktadır.

Her türlü verinin sayısallaştırılması, bunların saklanacağı yerden de kazandırmaktadır. "Fransa'da AFP, AP ve Reuter abonelerine nümerik fotoğrafları alabilecekleri donanımlar önermektedirler. Günlük Quest-France gazetesi, tamamen nümerik işlem yapan bir düzenek zinciri kurmuş, buna bir lazer dizgici eklemiş ve şimdiden Rennes'deki genel merkeze her gün redaktörlerinden gelen 350-400 klişeyi göndermektedir"(10).

Gazetecilikte kullanılan mikro bilgisayarlar, aynı zamanda gazetecilerin gazete merkezlerine hapsolmaları zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Örneğin, "L'Alsace muhabirleri, taşınır mikro bilgisayarlar sayesinde metinlerini röportajları yaptıkları yerde ve herhangi bir telefon kabinindeki telefon aracılığıyla sisteme girmektedirler. A.B.D.de bazı gazeteler, gazetecilere, sadece metin değil, aynı zamanda görüntülerini de uzaktan gönderme imkanı veren donanıma sahiptirler"(11).

Kısaca ENG (Electronic News Gathering) olarak adlandırılan mikro dalga teknolojisi radyo, televizyon ve gazetelerin haber merkezlerinde büyük değişim yaratmıştır. Atmosferde dolaşan elektromanyetik dalgaların taşıdığı görüntüler, uydu aracılığıyla yer istasyonlarında somutlaştırılarak ekranlara ya da gazete haber merkezlerine ulaşabilmektedir. Bir televizyon gazetecisi taşınabilir bir kamera ve taşınabilir mikrodalga gönderici ile canlı bir görüşmeyi ekrana aktarabilmektedir. 1990 yılındaki Körfez Savaşı sırasında, CNN Televizyonu muhabirlerinin Irak'tan yaptıkları yayınlar bu yolla gerçekleştirilmiştir.

İlk kez 1959 yılında faksimile ile "Asahi Shimbun" gazetesi Tokyo'dan Sapporo'ya iletilmiştir. Bu iletim için sayfa başına 27 dakika gerekmiştir(12). Günümüze kadar geçen süre içerisinde faksimile teknolojisindeki yöntem değişmiştir. Böylece, "The Wall Street Journal, sayfalarını Hong Kong'a üç dakikadan daha az sürede göndermektedir"(13). Bu yöntem, 1960'lardan beri A.B.D.de, Japonya'da ve Sovyetler Birliği'nde, 1975'den beri de Fransa'da artarak kullanılmaktadır. Uydudan yararlanarak, kıtalarası bu tip ilk iletim, 1981'de Paris-Hong Kong (International Herald Tribune) ve Londra-Riyad (Sharq al-Awsat) arasında gerçekleştirilmiştir(14).

Gazete sayfalarının faksimile teknolojisi ile başka bir yere iletilmesi, özellikle, iklim ya da coğrafya koşullarının iletimi zorlaştırdığı durumlarda tercih edilmektedir.

II-GAZETELERDE KULLANILAN BASKI ÖNCESİ SİSTEMLERİ

Bölgesel gazetelere nazaran, ulusal bir gazete her kesime ve her bölgeye hitap etmek ve her yere aynı zamanda dağıtım yapmak zorundadır. Bu yüzden de bir çok merkezde matbaa ve dağıtım merkezleri kurmak gerekir. Bu merkezler, birbirleriyle bağlantılı ve eş güdümlü çalışmak zorundadırlar.

Son 25 yıldan itibaren basın sektörü, "baskı öncesi sistemleri (prepress systems) dediğimiz ilan, yazı, resim alışı ve bunların film baskılarına kadar olan kısımlarında oldukça yoğun donanım kullanmıştır"(15). Bu donanımlar aynı zamanda, gazetenin ana merkezi ile diğer merkezler arasında bağlantıyı sağlayacak yeteneğe sahiptirler.

Günümüzde baskı öncesi sistemlerinde çoğunlukla network yöntemi kullanılmaktadır. "...baskı öncesinde, birbirlerine network üzerinde bağlı çok farklı donanımlar kullanılmaktadır. Network Server'leri çoğu zaman ortak bilgi kullanımı için kullanılmakta, uygulamalar kişisel bilgisayarlar üzerinde çalıştırılmaktadır. Network üzerinde, aynı bilgileri paylaşan PC, Macintosh, Unix tabanlı sistemler kullanılmaktadır"(16). Örneğin bu donanımlardan oluşan karma bir sistemde, yazılar PC bilgisayarlarda yazılabilmekte, Macintosh bilgisayarlarda sayfa düzenlemesi yapılabilmekte, Scitex ve Crosfield sistemlerde sayfaların son rötuşları yapılarak film çıkışları alınabilmektedir. Bu donanım ve yazılımların hepsi aynı network üzerinde işlemlerde ve aynı bilgileri kullanabilmektedirler. Sözü geçen bu sistem, şu anda Sabah Gazetesi'nde kullanılan sistemdir(17).

Bir gazetede baskı öncesi sistemlerinin seçimi, gerek kullanıcıların (gazete çalışanlarının) gereksinimleri, gerekse saptanan hedefler doğrultusunda biçimlenmektedir. Bu seçimde, belirleyici sistem unsurları şunlardır(18);

1. İşlem Yapma Gücü

Baskı öncesi işlemlerin hepsi yüksek işlemci gücüne gerek duymaktadırlar. Kelime işlemleri güçlü bir işlemciye gerek duymazlar ve DOS terminallerinde rahatlıkla çalışırlar. Diğer yandan, gazete sayfasının hazırlanmasında, yüksek yoğunluklu resim bilgileriyle uğraşmak için çok güçlü ve hızlı bir işlemciye gerek duyulur. Günümüzde, kişisel masaüstü bilgisayar sistemleri bu ihtiyaçlara karşılık verebilecek düzeye gelmiştir.

2. Etkileşim gücü

Gazetelerde, baskı öncesi işlemlerinde yüksek etkileşimli ve yüksek hesaplama gücünün bir çok etkinliğini kullanabilen sistemlere gerek duyulur. Yazı ve grafiklerin basıma hazırlanması, heceleme ve düzenleme, resim işlemleri, sayfa düzenlemesi gibi uygulamalar etkileşim gücü yüksek sistemleri gerektirmektedir.

3. Dosya destek sistemi

Doğru bir dosya destek sistemi, bilgilerin şeffaf paylaşımını, bir grup kullanıcının aynı veriyi aynı anda kullanmasını, dosyaların yerleştirilmesini, yönlendirilmesini ve organizasyonunu sağlamalıdır. Gazetelerde, yüksek yoğunluklu bilgi işlenmektedir ve bu bilgilerin kısa zaman içinde işlenmesi gerekmektedir.

III- MODERN İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMINDA SABAH GAZETESİ ÖRNEĞİ

Bu bölümde, Sabah Gazetesinin haber ve yazı işleri merkezlerinin bilgisayar otomasyonu ve buna bağlı olarak haberlerin hazırlanma süreci, uygulama örneği olarak ele alınmaktadır. Reklam ve ilanların hazırlanış biçimi ek bilgi olarak kısaca belirtilmiştir.

Sabah Gazetesi, 22 Nisan 1985 yılında yayın hayatına girmiştir. Gazetenin ilk edit sistemi aynı yıl, Hastech (Hendrix Advanced Systems Technology), Monotype ve ECRM kombinasyonu ile devreye sokulmuştur. Böy-
lece, siyah/beyaz tam sayfa ile metin entegrasyonu sağlanmıştır.

1986'da, Hastech'den esinlenilerek, PC üzerinde çalışan ve metin bilgisinin Hastech'e aktarımını sağlayan yazı giriş programı da kendi bünyesinde yazılmıştır. 1987'den başlayarak grubun tüm dergileri bu sisteme geçmişlerdir. Bu sistem, PC üzerinde çalışan Page Maker programının kullanılmasını ve Türkçe tirelemesinin hazırlanmasını, ayrıca, kolon kolon çıkış alabilme olanağına kavuşulmasını sağlamıştır.

Sabah; Ağustos 1987'de, renkli resimleri elektronik olarak rötuşlayan, boyutlandırın ve yazılarıyla birlikte tam sayfa haline getiren bilgisayarlı "Crosfield Studio 875" sistemini renkli sayfaların yapımında kullanılmak üzere hizmete sokmuştur.

Macintosh bilgisayarlarında, kullanıcıların korkusuzca çalışmalarını sağlayan bir kullanıcı "ara yüzünün" bulunması nedeniyle, 1988 yılı başlarında gazetede bu bilgisayarlar ve Rag Time programı kullanılmaya başlanmıştır. Şu anda, 100'ün üzerinde, çeşitli modellerde Macintosh kullanılmaktadır.

Sabah Gazetesi, Kasım 1991'de, saatte 70,000 adet baskı yapan ve bilgisayarla yönetilen, "Goss HT 70" baskı makinelerini Avrupa'da ilk defa kullanmaya başlamıştır. Bu makinanın ikincisi Mart 1993'de hizmete girmiştir.

Gazetenin, 1990 yılında İkitelli'de bulunan yeni binasına taşınmasından sonra, otomasyon ağı şu anda kullanılan sistemin temellerini oluşturacak şekilde geliştirilmiştir. Sabah gazetesi, Novell Netware'in sağladığı olanaklarla, MACINTOSH + NOVELL + PC organizasyonunu gerçekleştirmiştir. Aynı dönemde, Scitex Sistemi de kullanıma sunulmuştur. Bu otomasyon sisteminin genel akışı aşağıda verilmiştir.

Haber akışı; Haberler, Novell Network altında çalışan PC'lerde, Macintosh formatında metin dosyası saklama olanağı veren XYWRITE programı ile edit edilmekte ve bu haliyle "file server"larda saklanmaktadır. Yurt içi ve yurt dışı haber ajanslarından iletilen veriler ise, Macintosh üzerinde çalışmakta olan özel bir yazılım programı sayesinde, "file server"larda saklanmaktadır.

Resim akışı; Muhabirlerin getirdiği filmler fotoğraf laboratuvarında işleme sokulur. Yayınlanmasına karar verilen dialar ve opaklar renk ayrımı yapılmak üzere, renk ayırım bölümüne sayfa numarası ve sayfa üzerindeki yeri kodlanmış olarak iletilmektedir.

Renk ayırım işlemi; Siyah/beyaz opaklar için masa üstü tarayıcıları kullanılarak yapılmaktadır. Siyah/beyaz kullanılacak olan renkli dia ve negatifler, Smart Scanner ile taranmakta ve bu bilgiler Quadra 800 ve Quadra 950 modeli Macintosh'larda saklanmaktadır. Buradan, sayfa üzerindeki yerini belirleyen isimlerle, kullanıcıların erişebileceği "file server"lara gönderilmektedir. Renkli olarak kullanılacak olan negatifler, yine Smart Scanner ile taranmakta ve doğrudan Scitex Studio'ya gönderilmektedir.

Daha yoğun ve hızlı çalışma gerektiren renkli dia ve bazı siyah/beyaz işler 4 adet Crosfield konvansiyonel tarayıcıda elektronik bilgi haline dönüştürülmekte ve Whisper iş istasyonunda depolanmaktadır. Bu bilgiler, Scitex Studio operatörleri tarafından, Macintosh için özel olarak hazırlanmış Gate-

Way yazılımı ile kullanıma uygun formatlara çevrilmekte ve resimlerin düşük çözünürlükteki görüntüleri "file server"larda kodlarına göre gerekli dosyalara gönderilmektedirler.

Sayfa tasarımı; Sayfa hazırlığı, sayfa sekreterleri tarafından Macintosh terminallerde, Quark XPress ve Visionary gibi dizgi-mizanpaj programları kullanılarak haber, resim, ilan düzenlemesi şeklinde yapılmaktadır.

Yine GateWay yazılımı ile sayfa, Scitex sistemine iletilmektedir. Scitex operatörü, bu sayfalardaki düşük çözünürlükte resimlerin, Whisper iş istasyonlarında bulunan yüksek çözünürlükte orijinaleri ile otomatik olarak yer değiştirmesinin ardından, renk ayırım filmlerini almak üzere, bir Scitex ürünü olan RayStar plotter(çizici)larına göndermektedir. Bunun sonucunda, renkli sayfaların renk ayırım filmleri elde edilir.

Siyah/beyaz sayfalar Scitex sistemine girmemektedir. Bunun yerine, Macintosh terminallerde aynı yöntemle hazırlanan sayfalar, "OPI Server" ve Hyphen Rip'e ait spooler'lar kullanılarak Monotype Lazer yazıcıdan alınmaktadır.

Resim bilgileri, sisteme tarayıcılar kullanılmadan da elektronik olarak A.P. LeafDesk sistemi ile gönderilebilmektedir. Bu bilgi iletimi dijital ya da analog olarak gerçekleşebilmektedir.

Dijital bilgiler, Sabah Gazetesi bünyesinde kullanılan LeaFax 3D tarayıcı/aktarıcıları ile Türkiye veya dünyanın herhangi bir bölgesinden, telefon hattı kullanılarak Sabah gazetesi muhabirleri tarafından birkaç dakikada gönderilebilmektedir.

Muhabirlerin dışında, A.P.(Associated Press)'in uydu yoluyla gönderdiği dijital resimler ve diğer ajansların telefon hattı ile gönderdiği analog resimler de A.P. LeafDesk'de toplanarak Scitex sistemine doğrudan alınabilmektedir. Resimler sayfalara istenilen ölçüde yerleştirilebilmektedir. Ağustos ayı içerisinde, Reuter da benzer bir sistemi gazete bünyesinde kurmuştur.

İlan sayfaları; İlan servisinde, bilgi işlem merkezinin yazmış olduğu özel bir yazılım kullanılmaktadır. Seri ilanlara ait metin bilgileri, bu programdaki çevrim modülüyle Macintosh formatında saklanarak, "file server"lar aracılığıyla Macintosh terminallerine ulaştırılmaktadır. Reklam ajanslarının çerçeveli ilanları ise, bu Macintosh terminallerinde dizgi-mizanpaj programları ile sayfadaki yerlerine yerleştirilmektedir. İlan sayfaları-

nın çıkışları, diğ er siyah/beyaz sayfalar gibi Monotype Lazer yazıcılardan alınmaktadır.

Reklam ajanslarından renk ayırım filmleri halinde gelen ilanlar, Monoscan tarayıcı ile tekrar elektronik bilgiye dönüştürülerek sayfadaki yerlerine bilgisayarda yerleştirilmekte ve tam sayfanın renk ayırımı yapılabilmektedir.

Renk ayırım filmi alınmaya hazır olan gazete sayfaları, Crosfield PageFax ve TP 25 kullanılarak bölgelere elektronik olarak geçilmekte ve buradaki matbaalarda basılmaktadır(19).

Sabah Gazetesinin otomasyon sistemi, kendi ihtiyaçları ile bu alandaki en son teknoloji göz önünde tutularak tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, elektronik iletişim teknolojisinin önemli unsurlarından biri olan, gazetenin kendisine ait bir elektronik veri tabanı sistemi bulunmamaktadır. Gazete, herhangi bir uluslararası elektronik veri bankasına da bağlı değildir. Bunun nedeni olarak gazetenin bu tür bir uygulamaya henüz ihtiyaç duymaması ya da gelecekteki teknolojik yatırımları arasında veri bankası uygulamasının bulunması akla gelen olasılıklar arasındadır.

SONUÇ

Modern iletişim teknolojileri, günümüzün gazetecilerinden daha fazla teknolojik beceri talep etmektedir. Bugün modern bir gazete işletmesinde çalışan bir gazeteci, haberini veya makalesini doğrudan bilgisayarda yazmaktadır. Haber metni, bilgisayar operatörleri tarafından, elektronik bilgi haline dönüştürülmüş olan fotoğraflar kullanılarak, yine bilgisayar ekranındaki sayfa üzerine yerleştirilmektedir. Bazı uygulamalarda, basılacak gazete sayfaları elektronik bilgi olarak doğrudan matbaaya ulaşmaktadır. Diğ er bir uygulamaya göre, gazete sayfalarının film çıkışları alınmakta ve bu filmler matbaalara gönderilerek basılmaktadır.

Gazetelerde modern iletişim teknolojilerinin kullanımı, genellikle zaman kaybını önlemek, baskı kalitesini artırmak ve maliyeti azaltmak için ihtiyaç haline gelmiştir. Bu teknolojilerin gazete işletmelerine girmesi ile baskı süresi kısalmış, böylece gazetenin hazırlanabilme süresi uzamıştır. Gelişmiş bilgisayar donanımları gazetecinin daha hızlı ve kolay çalışmasına olanak tanımaktadır. Gazetelerin haber merkezleri, bilgisayar otomasyonu ve uydu teknolojisinin birlikte kullanılması sonucunda, dünyanın dört bir yanından haberlerin ve fotoğrafların aktığı büyük bilgi merkezlerine dönüş-

müşlerdir.

Türkiye'de, modern iletişim teknolojilerini ilk kez kullanan gazetelerden birisi Sabah Gazetesi'dir. Gazetenin haber merkezi tamamen bilgisayar otomasyonuna geçmiştir. Haber metinlerinin yazılmasından, sayfaların film çıkışlarının alınmasına kadar olan tüm aşamalar otomasyona tabidir. Gazetede, A.P. ve Reuter aracılığıyla sağlanan uydu bağlantıları sonucunda görsel malzeme elde edilmektedir. Daha çok, büyük ve ulusal A.B.D. gazetelerince başvuru alan ulusal ve uluslararası veri bankaları bağlantısı ve veritabanı uygulaması(20) Sabah Gazetesi'nin bünyesinde henüz bulunmamaktadır.

Günümüzün iletişim teknolojileri, bilgileri, gazetelere hem çok çeşitli, hem de çok hızlı sunmaktadır. Bunun yanında, bilgiler, daha kolayca haber metni haline getirilip, daha kolayca basılabilmektedir. İletişim teknolojilerinin sunduğu tüm olanaklardan en iyi şekilde yararlanılabildiği zaman, gazeteler hem daha kaliteli, hem daha hızlı, hem de daha içerikli olarak okuyucuya ulaşabilmektedirler.

DİPNOTLAR

- (1)Bkz. Shanon NORANHA; **Careers in Communications, USA**:VGM Careers Horizons, 1987, s.2 ve Emin D. AYDIN; "Bilişim Toplumu", **Marmara İletişim Dergisi**, Sayı:4, İstanbul: Cem Ofset, 1993, s.57.
- (2)Bu görüş için bkz. Louis GUERY; "Üretim, Dördüncü Dalga", **Medya Dünyası**, (der.) Jean Marie Charon, (çev.) Oya Tatlıpınar, İstanbul: İletişim Yayınları, 1992, ss.107-108.
- (3)Bkz. Louis GUERY; "Yazışlarının Bilgisayarlı Hale Getirilmesi, Mesleklerdeki Değişim", **Medya Dünyası**, (der.) Jean Marie Charon, (çev.) Oya Tatlıpınar, İstanbul: İletişim Yayınları, 1992, s.110.
- (4)A.g.m., s.110.
- (5)Bkz. A.g.m., s.110.
- (6)Bkz. A.g.m., s.111.
- (7)Louis GUERY; "Üretim, Dördüncü Dalga", s.108.
- (8)Bkz. A.g.m., s.108.
- (9)A.g.m., ss.108-109.
- (10)A.g.m., s.109.
- (11)Louis GUERY; "Yazışlarının Bilgisayarlı Hale Getirilmesi, Mesleklerdeki Değişim", s.111.
- (12)Bkz. Louis GUERY; "Uydular ve Faksimile, Uzaktan Baskı", **Medya Dünyası**, (der.) Jean Marie Charon, (çev.) Oya Tatlıpınar, İstanbul:

İletişim Yayınları, 1992, s.113.

- (14)Philippe GAILLARD; **Gazetecilik**, (çev.) Mehmet Selami Şakiroğlu, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991, ss.41-42.
- (15)Mustafa KARADENİZ; "Basın, Reklam ve İlan Sisteminde Bilgisayar Kullanımı", **Otomasyon**, Eylül 1992, s.13.
- (16)A.g.m., s.13.
- (17)16 Ağustos 1994 tarihinde Sabah Gazetesi'nde, Bilgi İşlem Müdürü MustafaKARADENİZ ile yapılan görüşme.
- (18)Bu bilgiler için bkz. MustafaKARADENİZ, A.g.m., s.13.
- (19)Bu bilgiler 16 Ağustos 1994 tarihinde Sabah Gazetesi'nde yapılan inceleme sonucunda elde edilmiştir. Ayrıca bkz.MacWorld, Temmuz 1994, ss.55-56.
- (20)Tom KOCH; **Journalism for the 21st Century**, USA.: Preager, 1991, ss.301-305.